

[שוכנין] שומרון, באמרם: אם על עצמם לא הגינו העגלים, היאך יגיננו עלינו!?

כי אבל עליו [על העגל] עמו שהאמין בו, וגם כמריו שעליו יגילו [שהיו רגילין לשמוח בו] מקודם — עתה יתאבלו על כבודו, כי גלה ממנו כשלוקח בשבי.

ודרשינן להאי קרא בליצנותא דעבודה זרה, אל תקרי: "על כבודו", אלא: "על כבודו". כלומר, כובד משא הרעי שהיה בו, וכובד עגבותיו.

אמר רב הונא בר מנחם משמיה דרב אחא בריה דרב איקא: שרי ליה לבר ישראל למימר ליה לעובד כוכבים: שקליה [טול]

לעבודה זרה, ואנחיה בשין תיו [ערוה, מלשון: "וחשופי שת ערות מצרים"] שלו.

אמר רב אשי: האי מאן דפנאי שומעניה [שיצאו עליו שמועות רעות ושנואות, שהוא נואף] — שרי ליה לבזוייה¹⁵⁰ בגימל ושיין, דהיינו, גימל — בר גיורתא¹⁵¹, דהיינו נואפת [דירושלמי תרגם "הנואף והנואפת" — גיורא וגיורתא], שיין — שמה סריא¹⁵², שם מוסרח. דמותר לבזות גם אמו שילדתו.

האי מאן דשפיר שומעניה [ששמועותיו טובות] — שרי לשבוחיה¹⁵³. ומאן דשבחיה — ינחו לו ברכות על ראשו.

הדרן עלן הקורא עומד

כדאמרינן במועד קטן [י"ז ע"א], שנידה ר' יהודה מאן דסנו שומעניה.

ותמה עליו בגליוני הש"ס, דא"כ, מהו הלשון "שרי לבזוייה", ממה נפשך, אם בר נידוי הוא — חייב לנדותו, ואם לאו בר נידוי הוא — אסור לנדותו!

¹⁵⁰. כתב המהרש"א, דנקט רק לשון "שרי" לשבוחיה, משום ששבח זה הוא מדיבור האהוב ולא מדיבור מצווה, כדכתב הרמב"ם בפירוש פרקי אבות. מיהו, משום דהוי עכ"פ דיבור האהוב, מסיים רב אשי, דמאן דשבחיה — ינחו לו ברכות על ראשו.

א"נ, משום דאיתא בב"ב [קס"ד ע"ב]: "אל יספר אדם בטובתו של חברו, שמתוך טובתו — בא לידי רעתו", קאמר רב אשי, דאם אינו מספר בטובתו יותר מדי, שבזה אינו בא לידי רעתו — ינחו לו ברכות וכו'.

והחתם סופר [בתשובות, ח"ו סי' נ"ט] תמה על דבריו, דהא התם לא מיירי שסיפר בטובתו יותר מדי, ואפילו הכי קאמר הגמ' דאל יספר בשבחו של חברו!?

יכלו למלט עצמן מן המשא שנשאוהו הבהמות לשבי.

¹⁵⁰. עיי' בחפץ חיים [הל' לשון הרע כלל ז' סעיף ד'], שכתב, דאם יצא קול על אחד, שעשה מעשה שאינו ראוי עפ"י התורה, ואפילו איסור חמור, אסור לקבלו להאמינו בהחלטה וכו'. ובבאר מים חיים [אות ח'] כתב, דאין להקשות מהגמרא דידן, דהכא מיירי שנתחזק בעיר לחשוד על העברות הללו, ובודאי שכל אנשי העיר לא יטעו תמיד. עיי"ש.

¹⁵¹. עוד הביא רש"י, שרבותיו פירשו דגימל ושיין — היינו גיופא שייטא שטיא. והיינו נמי לשון ניאוף, כדאיתא ברש"י במס' שבת ק"ד ע"א ד"ה אני אחוס, שכתב: בגיף — בניאוף. ועיי' במלא הרועים שם, שכתב דניאוף נקרא גיף בתרגום, דקרא ד"לא תנאף" [שמות כ' י"ג] — מתרגמינן: "לא תגוף".

¹⁵². ובספר יראים [סי' נ"א] פירש, שגימל ושיין הם ראשי תיבות של "גערה שמתא",